

Beschrijving van panden

Naam	Straat	Huisnr	Info
------	--------	--------	------

Algemene informatie Hasselt

Deze en andere beschrijvingen (met wandelkaart) van stadswandelingen in de Hanzesteden vindt u via www.wandelenindeventer.nl.
De wandeling start bij het brugwachtershuisje aan de Kaai en is ongeveer 6 km lang. Hasselt ligt aan het Zwartewater. Dit water had vroeger een open verbinding met de Zuiderzee. Hasselt werd als zodanig een handige plaats voor de scheepvaart, voor aanvoer en doorvoerhandel. Hasselt kreeg in 1252 stadsrechten van Bisschop Hendrik I van Vianden (bisschop van Utrecht) en in 1350 werd het lid van de Hanze. Het rijke verleden is nog zichtbaar aanwezig. In de stadskern zijn ruim 75 monumenten te bewonderen. Hasselt ligt op een zandrug (rivierduin), die zich verheft boven het lage veen in de omgeving. Op die grond groeiden ooit volop hazelaars, waarmee de plek zich onderscheidde van de drassige omgeving en waardoor de naam Hasselt ontstond.

St. Mariaklooster

Baangracht

5

Dit complex behoorde ooit tot de bijgebouwen van het Mariaklooster. De bewoners van dit vrouwenklooster uit de 14e eeuw behoorden tot de derde orde van St. Franciscus. Het klooster was geheel zelfvoorzienend en beschikte o.a. over een eigen kerk, bakkerij en brouwerij. Pand nr. 7 deed waarschijnlijk dienst als ziekenhuis. In de 18e en 19e eeuw is het merendeel van het klooster afgebroken. Waarschijnlijk is men met dit klooster begonnen als begijnhof. Begijnen, dat waren vrouwen die zich groepeerden in huizen (Hoven). Ze leefden niet volgens een kloosterregel, echt geloften legden ze evenmin af en ze waren dus geen echte kloosterlingen. Waarom die groepering? Hier zijn wel enkele veronderstellingen voor te geven. Ontstaan als een reactie op het kerkelijk leven in die tijd, waar ze misschien ontevreden mee waren. Een grote sterfte was er in die jaren, want de pest "de zwarte dood" ging rond en hier ontstond een schrikreactie op. Het bestaan van een vrouwenoverschot, doordat er vrouwen alleen overbleven. Dit zijn factoren waardoor vrouwen op ingetogen wijze wilden gaan leven.

Hoek Baangracht - Kastanjelaan

Bolwerk

Fraai woonhuis, enerzijds langs binnengracht en anderzijds aan het bolwerk van Hasselt.
De betekenis van een bolwerk is als volgt: In de vestingbouw een uitspringend, gewoonlijk vijfhoekig gedeelte van een fortificatiefront, bestaande uit twee naar buiten gerichte zijden of facen, die onder een tophoek of saillant samenkomen, en uit twee flanken, die elk eene face met de naastliggende gordijn of courtine of den aarden wal verbinden. In de krijgskunde thans door bastion verdrongen. In vele steden zijn de bolwerken vanouds als begraafplaatsen gebruikt, zo ook in Hasselt.

Naam	Straat	Huisnr	Info
Joodse begraafplaats Hasselt	Bolwerk		De huidige Joodse begraafplaats werd in 1825 aangelegd op een oud bastion. De voormalige Joodse begraafplaats werd verwoest tijdens de watersnoodramp van 1825. De Joodse gemeente bestond tot Wereldoorlog II uit ongeveer 40 personen. De Synagoge (1802-1958) stond in de Ridderstraat.
			
Woonhuis Brouwersgracht 16	Brouwersgracht	16	Koopmanswoning begin 17e eeuw met fraaie lelie-ankers. Jan Luitgens kocht dit 'huis hof en were' in 1611. Woning van Johan Moock (schout van Vlieland). Later kerk van Afscheidenen (1846-1869) en de Chr. Gereformeerde Gemeente (tot 1887). Tot de restauratie in 1999 was het pand ondermeer in gebruik als brandstof- en fouragehandel en fietsenwinkel. In het midden van de 19e eeuw waren er enkele predikanten: ds. Griethuizen en ds. Bruna. Deze hielden er niet van om elke zondag dienst te houden. Ze verzuimden veel diensten en lieten gezangen zingen. Vele leden van de hervormde gemeente vergaderden hierom apart en kwamen in dit pand bijeen.
			
Rooms Katholieke begraafplaats	Dr. H.A.W. van der Vechtlaan		In 1878 in gebruik genomen. Deze begraafplaats is aangelegd op een voormalig bolwerk, vlak bij de locatie van de vroegere Fortijpoort. De aanleg werd mogelijk door een schenking van kerkmeester Albertus Velthuis (1814-1888).
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Heilige Stede	Eiland	22	Op dit bedevaartsterrein zouden talrijke wonderen zijn geschied. Wanneer de Heilige Stede gesticht is, is niet bekend. Men vermoedt in het begin van de 14e eeuw. Er is een oorkonde aanwezig van 1328, maar die is vermoedelijk vervalst. Overal uit de omgeving kwamen er mensen om de Heilige Stede te bezoeken. Een en ander werd ook bevorderd door de bisschoppen van Utrecht. Zo gaf b.v. Floris van Wevelickhoven een aflat van 40 dagen aan degenen die deze plaats bezochten. Een aflat is een kwijtschelding van die tijdelijke straffen welke men na de vergeving der zonden, hier of in het vagevuur nog zou moeten ondergaan. Kerk, buitenkapel en pastorie "Misericordiarum et Afflictorum Asylon" (Toevluchtsoord voor Ongelukkigen en Bedroefden) zijn gebouwd op de plaats van de Heilige Stede. De huidige kerk, buitenkapel en pastorie zijn gebouwd in 1933 naar een ontwerp uit 1932 van de Zwolse architect G. Th. Ruberg. De kerk is gewijd aan St. Stephanus. In de kerk zijn twee kapellen gewijd aan Maria en de Heilige Sacramenten. De buitenkapel vormt de Heilige Stede. In 1933 werd de parochiekerk van Hasselt verlaten om het nieuwe, op de plaats van de oorspronkelijke kapel gebouwde complex in gebruik te nemen. Kort hierop nam de bedevaart echter snel af. Voor de katholieke parochie fungeerde de bedevaart niet langer als gemeenschapsopbouwend element, ter onderscheiding van de protestantse gemeenschap. Op 15 juli 1965 werd de laatste bedevaart gehouden. In de tuin een Christusbeeld op een sokkel.
			
Woonhuis Heerengracht 1	Heerengracht	1	Huis met geheel herstelde puntgevel uit de 18e eeuw met zandstenen waterlijsten en uitgekraagde toppilaster op consoles met engelenkopje, voor overigens nieuw pand.
			
Woonhuis ('t Scholte Huys)	Heerengracht	16	De vroegere ambtswoning van de burgemeester, eens eigendom van het adellijke geslacht Mulert, voorouders van de Engelse koningin Elisabeth. De historie van deze woning gaat bijna vijf eeuwen terug.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Hooge Huys Hasselt	Heerengracht	27	Het huis op de hoek van het Eiland en de Heerengracht is hoger dan de achterliggende huizen. Dit moet ook in het verleden de wandelaar al opgevallen zijn, daarom zou men het "het hoge huis" gaan noemen. Aan de Heerengracht woonden destijds de rijke kooplui en de notabelen. Dit huis stamt uit het begin van de 17e eeuw.

Woonhuis Heerengracht 6	Heerengracht	6	Dit is een erg oud pand met aan de straatkant nog een steen met de datum 1592. Huis met gevel met in- en uitgezwakte zijanten en top- en hoekpilasters op zandstenen consoles. Bakstenen tandlijst.
--------------------------------	--------------	---	---

Keer- en schutsluis	Heerenstraat		
----------------------------	--------------	--	--

In de 15e eeuw werd hier een waterbeheersingssysteem gebouwd t.b.v. de watervoorziening voor het nabijgelegen Mariaklooster. Omstreeks 1620 werd deze vervangen door een inundatiesluis (sluis waarmee bij dreigend oorlogsgevaar water kan worden ingelaten, zodat een gebied onder water kan worden gezet) t.b.v. de verdedigingslinie Hasselt - Bisschopsschans (bij de Lichtmis) - Ommerschans - Coevorden. Later werd de inundatiesluis vervangen door een keer- en schutsluis. De gracht stond in open verbinding met het Zwartewater, bij storm liepen gedeelten van de stad dan ook onder. In 1900 werd bij het Zwartewater een nieuwe sluis gebouwd en werd dit euvel verholpen.

Naam	Straat	Huisnr	Info
Bedevaartplaats Hasselt	Hoogstraat		<p>De ontstaanslegende van de Hasselter bedevaart</p> <p>Een dronken Friese kampvechter stoot een priester aan waarbij de hosties op de grond vallen. Kort daarop is er een verschrikkelijke overstroming: de Marcellusvloed van 16 januari 1219. Vervolgens verschijnt de maagd Maria aan de tante van de abt van het klooster in Aduard (Groningen). Maria gebied haar op de plaats van heiligschennis een kerk te bouwen die vereerd moet worden als het graf des heren.</p> <p>De plaats waar de heiligschennis werd gepleegd, werd alleen aangeduid als "ergens in Friesland": pas eeuwen later werd deze legende met de oude bedevaart in Hasselt verbonden.</p>
			
Geboortehuis van Rensselaer	Hoogstraat	12	<p>Geboortehuis van Kiliaen van Rensselaer (1586-1643), medestichter van Nieuw Nederland (New York). Kiliaen van Rensselaer was een Nederlandse diamanthandelaar, die door zijn kolonie Rensselaerswijck in Nieuw-Nederland grote invloed heeft gehad op de Amerikaanse koloniale geschiedenis. Dit gotische huis heeft omstreeks 1640 een nieuwe voorgevel gekregen en het huis bevat nog middeleeuwse overblijfselen. Men vermoedt dat hier ook Peregrinus Barmentlo gewoond heeft. Deze man oefende in 1476 nog de boekdrukkunst te Napels uit, maar van 1480-1490 te Hasselt.</p>
			
Voormalig Heilige Geest gasthuis	Hoogstraat	26	<p>In 1391 hebben schepenen en raad van Hasselt besloten hier een gasthuis te bouwen. Een gasthuis diende meestal voor het opnemen van zieke en arme mensen. Schepenen en raad dachten ook aan de geestelijke verzorging van die mensen. Dit alles deden ze omdat het in Zwolle ook gedaan werd. Ze namen het Zwolse gasthuis als voorbeeld. Het gasthuis had een kapel die gesticht was ter ere van De Heilige Geest (De Heilige Geestkapel). Die benaming ging over op het gasthuis (Het Heilige Geestgasthuis). Dit gasthuis kreeg veel goederen door schenkingen. Het beheer hiervan was opgedragen aan z.g. gasthuismeesters. Deze werden benoemd door schepenen en raad en zij moesten jaarlijks aan de raad rekening en verantwoording doen.</p>
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Rosmolen Hasselt	Hoogstraat	33	Oorspronkelijk gotisch zaalgebouw. Ook dit pand (evenals het volgende) behoorde aan het Heilige Geestgasthuis. Toen kwam de reformatie ca. 1580. Het pand is toen voor een deel afgebroken en men veranderde de bestemming van het pand. Er kwam een stadswaag in. De waag was er gevestigd tot ca. 1617. In 1624 kwam er in het pand een rosmolen. Dit is een molen die door een ros (een paard) in beweging gebracht wordt. Van toen af kreeg de straat ernaast de naam "Rosmolensteeg". De rosmolen bleef er nog jaren in gevestigd. Door de invallen van de Munsterse legers werd de rosmolen beschadigd en moest opnieuw gemaakt worden. In 1754 wordt een melding gemaakt dat er een pomp bij de rosmolen stond. De rosmolen had ook een stal voor paarden en als er troepen in Hasselt waren dan werd ook van deze stal gebruik gemaakt. Het pand verviel, een gedeelte brandde af en het zou niet zo mooi geweest zijn als de vereniging "Hendrik de Keyser" het niet gerestaureerd had.
			
Franse kostschool Hasselt	Hoogstraat	47	Het betreft de panden Hoogstraat 47 (1802) en Hoogstraat 40 t/m 44 aan de overzijde. Dit waren allemaal scholen, waaronder kostscholen waarbij Hoogstraat 47 als de Franse Kostschool bekend stond. Op deze scholen vond jaarlijks een openbaar onderzoek der leerlingen plaats. Dat hield in dat allerlei belangstellenden erbij aanwezig konden zijn zoals ouders. Dan was er een prijsuitdeling aan de vlijtigste en aan de door goed gedrag meest uitmuntende leerlingen.
			
Pannenbakkerij	Kaai		Er stonden aan de kade enkele huizen achter de stadsmuur en voor de kerk. Hier heeft een potten- en pannenbakkerij gestaan. Het gebied daar heeft dan ook 'Achter het Pannenwerk' geheten. Van de 16e tot de 19e eeuw had Hasselt grote bekendheid vanwege zijn pannenbakkerijen, waar 'Hasseltse pannen' werden vervaardigd.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Brugwachtershuisje	Kaai		Dit brugwachtershuisje geeft aan waar tot 1972 de Van Nahuijsbrug heeft gelegen. Al in ca. 1521 werd de eerste brug gebouwd, deze werd enkele jaren later door 'economisch rivaal' Zwolle vernietigd. Ook de volgende brug die werd gebouwd, moest van Zwolle weer worden afgebroken. Tot 1826 was er een veer. Pas toen kreeg Hasselt van Zwolle toestemming om een brug te bouwen. Daarna werden er verschillende bruggen gebouwd, die telkens door een modernere variant werden vervangen. De huidige brug werd in 1972 iets verder stroomafwaarts gebouwd. In de buurt van het brugwachtershuisje staat op een gemetselde pijler een schildhoudende leeuw uit de 16e eeuw.
			
Kalkovens	Kalkovenwegje	3	Het branden van schelpen tot kalk is één van de oudste industriële activiteiten in Nederland. In Hasselt is er al in 1504 sprake van een schelpkalkbranderij. De schelpen werden per schip aangevoerd vanaf de Wadden- en Noordzee. Turf werd bij het kalkbranden als brandstof gebruikt. In de loop der tijd zijn er nieuwere kalkovens gebouwd en oude vervallen kalkovens gesloopt. Pas in 1990 kwam aan deze bedrijfstak een einde en werd de laatste oven gedoofd. De ovens zijn inmiddels gerestaureerd met de bedoeling dit industriële erfgoed voor het nageslacht te bewaren. De schelpkalkovens van Hasselt zijn nu nog doordeweeks als museum in de middagen te bezoeken. U kunt er een expositie bezichtigen over de geschiedenis van het complex.
			
Gereformeerde kerk 'Het Bolwerk'	Kastanjelaan	1	De kerk werd in 1958 gebouwd door architect Jan Jans. Het gebruik van forse stenen en de robuuste toren geven de kerk een neoromaans uiterlijk. Het interieur is sober met witgepleisterde muren, eenvoudige banken en een houten tongewelf. Heel toepasselijk heeft de Ichtuskerk een vis als windvaan op de toren.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Oude Stadhuis Hasselt	Markt	1	Het laatgotische Oude Stadhuis is ontstaan in twee fasen. Het oostelijke deel werd voltooid in 1550 zoals op de sluitsteen boven de ingang staat te lezen. Karakteristiek voor dit deel zijn de speklagen van Bentheimer zandsteen met steenhouwermerken. De bouw van de westzijde is van ca. 1615 en veel soberder uitgevoerd. In dit deel was eeuwenlang de waag gevestigd. Na een lange periode van verwaarlozing werd het stadhuis in 1907 en 1908 ingrijpend gerestaureerd door P.J.H en J.Th.J. Cuypers. In 1999 werd het Oude Stadhuis ingericht als centrum voor lokale historie, cultuur & toerisme. Binnen is o.a. een wapenverzameling en schilderijencollectie te zien.
			
Grote of Sint-Stephanuskerk	Markt	10	De Grote- of St. Stephanuskerk is een markant element in het stadssilhouet van Hasselt. De bouw van de laatgotische hallenkerk vond plaats op de fundamenteën van een oudere kerk, die in 1380 door brand werd verwoest. Het middenschip en de toren kwamen in 1466 gereed en tegen het eind van de eeuw waren ook het noorder- en zuiderkoor voltooid. Beide zijbeuken werden langs de toren doorgetrokken. Uiteindelijk werd de zuidkant van de kerk rond 1500 voorzien van de Heilige Grafkapel met een naastgelegen sacristie. In de loop der eeuwen kreeg de kerk het vaak zwaar te verduren. Na een beeldenstorm in 1558 en na beschietingen van de stad door vijandige Zwolse troepen in 1657 moest de kerk hersteld worden. De grootste schade werd echter aangericht in 1725, toen door blikseminslag de toren volledig uitbrandde. Bij het herstel werd niet alleen een nieuwe torenspits aangebracht, maar zijn tevens de kerkmuren bijna een meter verhoogd. Door de brand ging het Hemony-carillon uit 1662 verloren. Twee klokken die de brand overleefden werden in 1959 opgenomen in een nieuw carillon. Tijdens restauraties in de jaren '50 en '60 van de 20e eeuw is de kerk zoveel mogelijk teruggebracht naar de toestand van omstreeks 1500. Het uitbundige middeleeuwse interieur van de kerk is na de reformatie onder een witte pleisterlaag verdwenen. Een glimp van de oorspronkelijke versiering is nog te zien op een pijler van de toren. Daar bevindt zich een muurschildering van St. Christophorus, de beschermheilige van de reizigers, uit het begin van de 16e eeuw. St. Stephanus, de patroonheilige van de kerk en van Hasselt, staat afgebeeld op een sluitsteen in het middenkoor. Een deel van de inventaris, zoals de eikenhouten kansel, het doophek en een herenbank, dateert uit de 17e eeuw. Het pronkstuk van de kerk is ongetwijfeld het prachtige orgel, dat tussen 1802 en 1807 werd gebouwd door Rudolf Knol.
			
Voormalige lagere school	Nieuwstraat	13	In de Franse tijd (1812) was hier de Burger- of Stadsschool gevestigd. De gevel die er nu nog staat is van 1863. Het gebouw is sinds 1981 het verenigingsgebouw van de Hervormde Kerk.
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Woonhuis 'De bonte os'	Nieuwstraat	7	Dit huis stond bekend als "De Gildenkamer" en werd in 1754 aan de gilden toegewezen voor vergaderingen e.d. De koe in de gevelsteen symboliseert een krijgslist. Hasselt zou bij een belegering de vijand willen hebben ontmoedigen. Hiertoe lieten ze, ten teken dat er nog genoeg voedsel was, een koe over de stadswallen lopen.
			
Water- of Vispoort	Ridderstraat	11	Tegenwoordig kan men niet veel meer zien van de oude stadsmuren en stadspoorten die er in Hasselt waren, maar toch is er nog iets overgebleven, de Vispoort of ook wel de Waterpoort genoemd, daterend uit de 14e eeuw, met aan weerszijden nog overblijfselen van de oude vestingmuur. De dubbele benaming heeft te maken met de toegang tot het water en de visafslag. In 1521 probeerden de Zwollenaren Hasselt tevergeefs binnen te dringen via deze poort. Op de kade voor de poort was de visafslag.
			
Armenhuis Hasselt	Ridderstraat	22	Huis met gotische overblijfselen. Dit was in het bezit van een adellijke familie. Vermoedelijk is de bestemming hiervan een brouwerij geweest. In 1585 schenken Eijlert Bloemers en zijn vrouw Wibbe aan hun dochter Griete, de schuur, het brouwhuis met brouwgerei. Hierbij was vroeger ook een gang naar de Regenboogstraat. In 1627 verkopen Jan (Cornelis) Verdelft en Aelheijda Schulten dit pand aan Hendrik van Munster, heer van Ruinen en zijn vrouw Margaretha van Asewijn. Hierdoor kwam het door verwantschap en erfenis in bezit van de graven Van Rechteren. U ziet dan ook op het huis twee wapens. Het ene is dat van Hasselt, de andere van het geslacht Van Rechteren. Zij woonden er zelf niet, maar verhuurden dit geheel; het grote huis met het zijdehuis. De naam van dit geheel is dan ook de Rechterse Huizen. Het werd vaak aan belangrijke personen verhuurd. In 1775 schonk de Graaf van Rechteren Limpurg dit pand aan de stad met het doel dat er een Armenhuis van gemaakt zou worden tot verpleging van wezen en oude en gebrekkige lieden van de Hervormde godsdienst. Deze mensen mochten werk verrichten en zo was er in 1778 een speldenfabriek en een tabaksfabriek gevestigd. Voor reclame voor het rusthuis werd er in kranten geadverteerd. Eén van die reclames was dat iemand op hoog bejaarde leeftijd in het rusthuis was overleden en daarbij werd gevraagd hoe dat mogelijk was? Nu dat kwam door de goede pap die in het rusthuis gegeten werd. (Dit was geen reclame voor het overliden hoor!).
			

Naam	Straat	Huisnr	Info
Herberg Ridderstraat	Ridderstraat	8	Hier bevond zich in de 17e eeuw de herberg 'Die Witte Swaen', in de 18e eeuw 'De Kleine Zwaan' genoemd. Oorspronkelijk vormde het pand een geheel met de naastliggende panden nummers 10 en 12.

Zeven huisjes Rosmolenstraat

De grond achter de waag werd in 1618 gebruikt om er woningen neer te zetten voor "olde arme vrouwen". (De zeven huisjes). In 1624 werden die woningen door Willem Egberts erfelijk aan de armen der stad toegestaan. Let u eens op de achterste gevel in de Hofstraat, dan ziet u een gebruik van de muurankers om een jaartal weer te geven. Van een van de muurankers is een zeskant gemaakt en zo ziet u het jaartal 1611.

Voormalig ziekenhuis Hasselt Ziekenhuisstraat

11

Gesticht in 1522 en hersteld in 1612. Op 1 november 1832 werd dit ziekenhuis nog verbeterd en de bewoners ervan moesten in de huisjes van de armen op de hoek van de Hoogstraat gaan wonen. Bij dit huis hebben ook nog ijzeren kooien gestaan waarin geesteszieken gevangen gehouden werden. Hierachter op de hoek rechts was in 1832 een leerlooierij. Liep men in het verleden deze straat uit dan kwam men bij de stadsmuur waarachter de gracht liep.